

УДК 336.7:339.92 (ЕС+477)
JEL Classification: E44
DOI: 10.15587/2312-8372.2019.163919

РОЗРАХУНОК ІНДЕКСУ ПЕРЕДУМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СТРАХОВОГО СЕРЕДОВИЩА В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ СПРЯМУВАНЬ УКРАЇНИ

Бунін С. В.

1. Вступ

У світовій практиці страховий ринок є каталізатором значних фінансових ресурсів, що допомагає країнам у забезпеченні захисту населення, зменшує навантаження на державний бюджет у разі стихійних лих, стимулює підприємницьку активність шляхом страхування комерційних ризиків. Однак, в Україні страховий ринок не виконує означених функцій через свою нерозвиненість та відставання від страхових ринків більш розвинених країн. Функціонування якісного та повноцінного ринку страхування – важлива умова підвищення сталого економічного та соціального зростання країни, тому особливості та передумови його розвитку мають бути пріоритетними в політиці держави, враховуючи її євроінтеграційні орієнтири. З огляду на це, дослідження передумов функціонування європейського страхового середовища, виявлення його регіональних відмінностей є вельми актуальним.

2. Об'єкт дослідження та його технологічний аудит

Об'єктом дослідження є європейське страхове середовище, яке об'єднує національні страхові ринки країн Європи, у тому числі й України та має значну регіональну диференціацію розвитку. Зокрема, головною особливістю ринку страхових послуг на сучасному етапі можна визначити фінансову інтеграцію, яка передбачає процес:

- уніфікації фінансових послуг, банківських операцій;
- лібералізації митних процедур;
- уніфікації системи координування через міжнародні фінансово-кредитні установи, електронну систему платіжних засобів.

Страхові ринки розвинутих країн об'єднано у регіональну систему, що дає змогу направляти все більші обсяги капіталу не лише на власний розвиток, а й в економіку країн, що розвиваються, наприклад, в Україну.

Одним з найбільш проблемних місць розвитку європейського страхового середовища є зниження впливу країн на власну фінансову систему при посиленні впливу на національні економіки наднаціональних утворень та міжнародних компаній.

3. Мета та задачі дослідження

Метою роботи є розрахунок індексу передумов функціонування європейського страхового середовища в контексті поступової інтеграції до

нього страхового ринку України.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі задачі:

1. Провести аналіз страхового ринку України на сучасному етапі розвитку.
2. Визначити індикатори оцінки передумов функціонування європейського страхового середовища.
3. На основі розрахованого індексу передумов функціонування європейського страхового середовища провести ранжування країн ЄС та України за станом розвитку страхового середовища.

4. Дослідження існуючих рішень проблеми

Серед основних напрямків дослідження світового ринку страхування перш за все слід виділити ґрунтовні дослідження розвитку фінансового ринку [1, 2], однак в них не розглянуто сучасні тенденції розвитку. У роботах [3, 4] проведено аналіз розвитку світового фінансового ринку в умовах циклічності розвитку світового господарства, проте зазначено динамічні перетворення тільки по окремим країнам світу без урахування регіональних утворень.

Багатьма вченими розглянуто вплив глобалізаційних перетворень на розвиток ринку страхування. Так, у роботі [5] зазначено вплив європейської інтеграції на функціонування страхового ринку в Польщі, а у дослідженні [6] наведено особливості індексу страхових послуг через розрахунок індексу страхових асоціацій та органів управління в Канаді. Джерела та інструменти регулювання страхування в Європейському Союзі розглянуто у роботі [7].

Зокрема, у роботі [8] досліджено ринкові інститути та можливі посткризові ризики фінансових, у тому числі й страхових, ринків, однак, на прикладі лише розвинутих країн світу, а аналогічні проблеми країн, що розвиваються, залишились поза межами дослідження. У роботах [9, 10] наведено цікаві результати дослідження страхових ринків Швеції та США, однак, решта країн та регіонів світу також залишилась поза межами уваги авторів. Робота [11] присвячена диференціації ринкових рівнів та важелям їх регулювання. Однак, думка автора недостатньо підтверджується статистичними даними.

Таким чином, результати аналізу дозволяють зробити висновок про те, що, незважаючи на значний обсяг теоретичних та практичних досліджень в галузі світового фінансового та страхового ринку, необхідним є розширення аналітичної бази дослідження. Ця база повинна відображати методика кількісного аналізу та передумов розвитку світового фінансового та страхового ринку.

5. Методи досліджень

При дослідженні були використані наступні наукові методи:

- кластичні загальнонаукові методи дослідження (аналіз, систематизація, порівняння) – при вивченні страхового ринку України на сучасному етапі розвитку та виокремленні індикаторів для оцінки передумов функціонування європейського страхового середовища;
- PEST-аналіз – при визначенні чинників впливу зовнішнього середовища на страховий ринок України через політичні, економічні, соціальні та технологічні складові;

– індексний метод – при розрахунку індекс передумов функціонування європейського страхового середовища;

– принцип Парето – при ранжуванні країн ЄС та України за станом розвитку страхового середовища.

6. Результати досліджень

Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків України. Загальна кількість страхових компаній (СК) в 2017 р. становила 294 одиниць, у тому числі СК «Life» – 33 компанії, СК «non-Life» – 271 компанія. В цілому кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення – за 2017 р. у порівнянні з 2016 р. кількість компаній зменшилася на 16 одиниць, а в порівнянні з 2015 р. – на 67 одиниць (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість страхових компаній в Україні, 2015–2017 рр.

Кількість страхових компаній	Рік		
	2015	2016	2017
Загальна кількість	361	310	294
СК «non-Life»	312	271	261
СК «Life»	49	39	33

Примітка: побудовано на основі даних [12]

Валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестрахованні ризиків від страхувальників та перестраховальників за 2017 р., становили 1447,72 млн. дол. США, з яких (рис. 1):

- 35,8 % надійшли від фізичних осіб;
- 64,2 % надійшли від юридичних осіб.

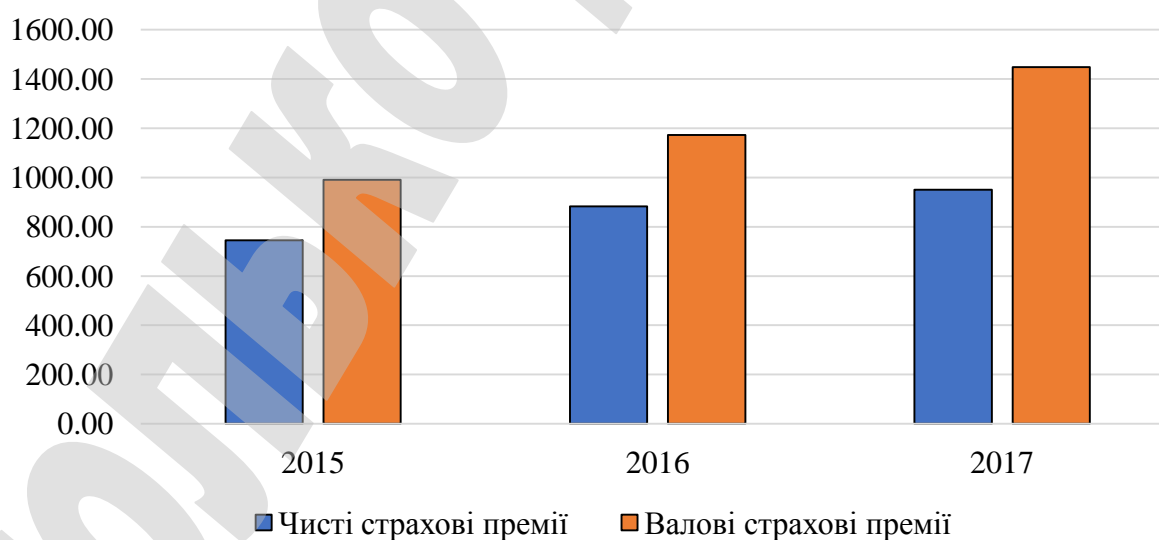

Рис. 1. Динаміка страхових премій в Україні, 2015–2017 рр. (млн. дол. США) [12]

В 2016 р. загальна сума страхових премій, отриманих страховиками, становила 882,13 млн. дол. США, з яких: 37,6 % надійшли від фізичних осіб, 62,4 % – від юридичних осіб.

Чисті страхові премії в 2017 р. становили 991,20 млн. дол. США, що становило 65,6 % від валових страхових премій. Чисті страхові премії за 2016 р. становили 1172,34 млн. дол. США, або 75,2 % від валових страхових премій. Обсяги валових страхових премій в 2017 р. у порівнянні з 2016 р. збільшилися на 23,5 %, у порівнянні з 2015 р. – на 46,1 %. Чисті страхові премії збільшилися в 2017 р. на 7,7 % у порівнянні з 2016 р., та на 27,5 % у порівнянні з 2015 р.

Страхові премії за видами страхування за 2016–2017 рр. наведено на рис. 2.

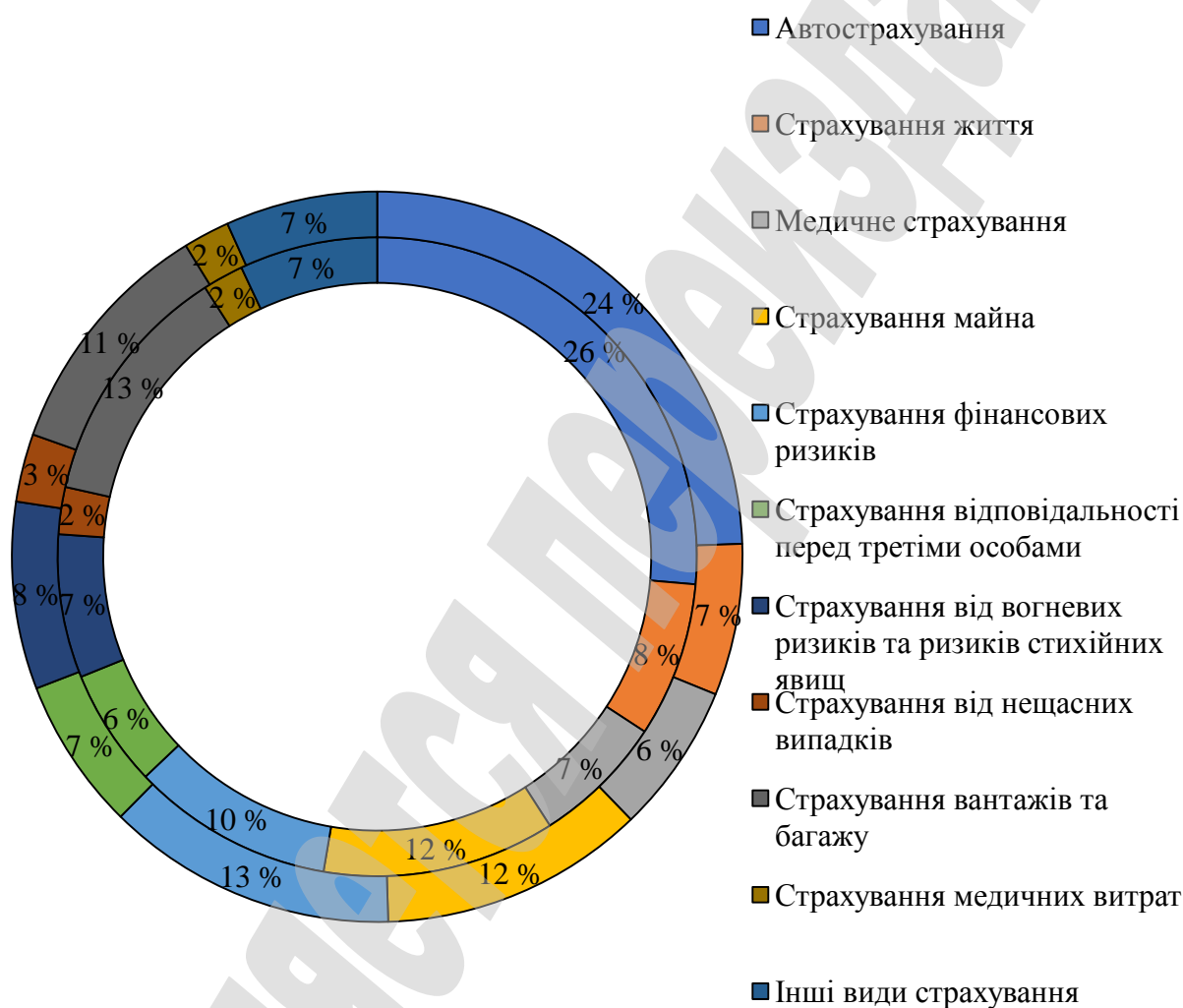

Рис. 2. Структура чистих страхових премій за видами страхування в 2016 р. (внутрішній діаметр) та в 2017 р. (зовнішній діаметр), млн. дол. США [12]

У структурі страхових премій на рис. 2 найбільша питома вага належить таким видам страхування, як:

- автострахування;
- страхування життя;
- медичне страхування (безперервне страхування здоров'я);

- страхування майна;
- страхування фінансових ризиків;
- страхування відповідальності перед третіми особами;
- страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ;
- страхування від нещасних випадків;
- страхування вантажів та багажу.

Перерозподіл у структурі чистих страхових премій в 2017 р. порівняно з аналогічним періодом 2016 р. відбувалися на користь таких видів страхування, як:

- страхування фінансових ризиків;
- страхування відповідальності перед третіми особами;
- страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ.

Отже розвиток страхового ринку відображає в цілому економічне, політичне, соціальне та технологічне становище України. Це пов'язано з тим, що страховий ринок знаходиться під впливом значного числа факторів зовнішнього середовища, дослідження яких запропоновано провести за допомогою PEST-аналізу. Це дозволяє систематизувати екзогенні фактори, об'єднавши їх в чотири групи: політичні, економічні, соціальні та технологічні (рис. 3).

Перша група чинників – політичні, характеризують урядову стабільність і наміри державної влади щодо розвитку суспільства в цілому і страхової галузі зокрема. Основна мета дослідження політичних чинників у сфері страхування – розуміння державного впливу на галузь, а також позиції уряду по відношенню до іноземного капіталу. Сучасна політична ситуація є джерелом значних ризиків для страхового бізнесу.

Другу групу формують економічні чинники. Перерозподіл грошових потоків через систему страхування визначає місце і значення даного сектора в господарській системі країни. Страхові резерви і тимчасово вільні кошти страховиків слід розглядати як внутрішні фінансові потоки, які можуть стимулювати економіку і соціальну сферу. Грошові кошти страховиків формуються за рахунок страхових внесків юридичних і фізичних осіб, а отже, нерозривно пов'язані з формуванням і використанням оборотних коштів підприємств та доходів громадян. Брак обігових коштів організацій і низькі доходи населення – основні фактори, що обмежують розвиток страхового ринку.

Третя група чинників – соціальні, визначають динаміку споживчих переваг, структуру населення, його релігійні уподобання, культурні традиції, національні особливості, розвиненість ринкового менталітету, соціального статусу і т. п. Урбанізація серйозно впливає на страховий ринок, тому що саме городяни є основними споживачами страхових послуг. Концентрація капіталу і потенційних споживачів в містах, розвинена інфраструктура, специфічні ризики і інші фактори стимулюють розвиток страхування.

Четверта група чинників присвячена технологічній складовій. Дослідження і аналіз технологічної складової зовнішнього середовища дозволяють виявляти існуючі тенденції в технологічному розвитку в галузі і своєчасно перебудовуватися, уникаючи втрат клієнтів. Найбільшого поширення в страховій галузі отримали інформаційні технології. Це пов'язано з тим, що дана сфера діяльності є однією з найбільш інформаційно-насичених, а отже,

інформаційно-залежних. Великі обсяги інформації, високі вимоги до точності і достовірності, необхідність ефективного аналізу фінансового стану клієнтури і фірми є основними причинами, що зумовлюють стрімке зростання сучасних інформаційних технологій в сфері страхування. Компанії активно впроваджують різні інформаційні продукти, які покликані скоротити витрати, дозволити більш оперативно укладати договори, здійснювати оцінку та врегулювати страхові випадки. Очікуваними інноваціями в страховій галузі є розвиток онлайн-страхування і впровадження електронних продажів страхових полісів з обов'язкових класів страхування.

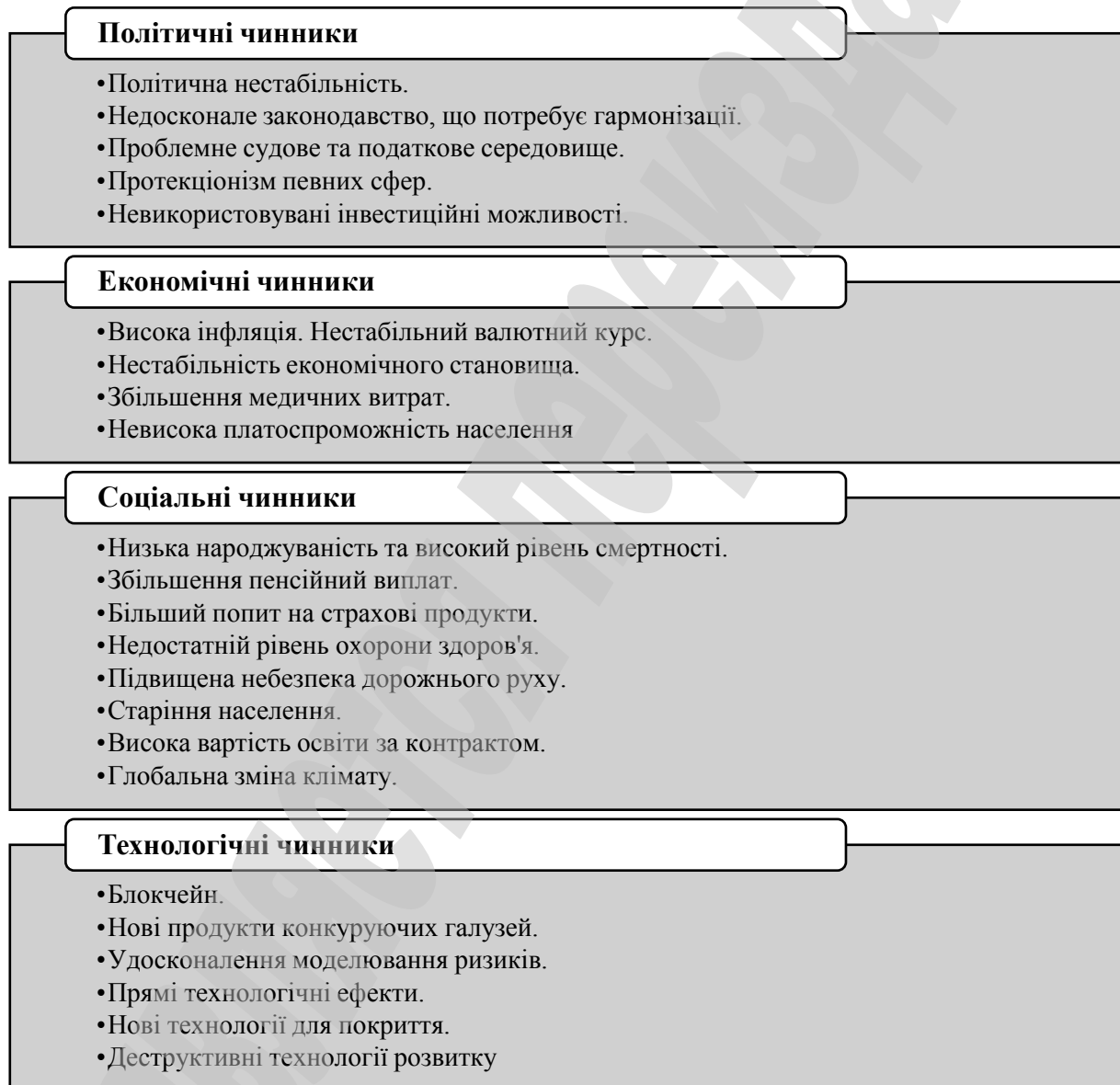

Рис. 3. PEST-аналіз сучасного стану страхового ринку України

Виявлені фактори зовнішнього середовища вагомо впливають на стан і перспективи розвитку національного страхового ринку. Однак, в глобальних умовах розвитку важливим є не тільки аналіз українського страхового ринку, а його місце у світовому ринку страхування.

Автором запропоновано методика оцінки передумов функціонування європейського страхового ринку послуг, у тому числі й українського, за методикою визначення індексу людського розвитку. Однак, на відміну від визначення потенціалу людського розвитку пропонується використовувати тільки економічну та соціальну складову. Оскільки у розрахунках використовуються глобальні індикатори, відповідно політична складова вже враховується. Це стосується технологічної складової – рейтинг глобальної конкурентоспроможності також містить дані щодо технологічного розвитку країн. Отже, економічний вимір визначається на підставі двох глобальних індикаторів:

Перший – індекс конкурентоздатності розвитку СІ (Competitiveness Index). Країни Європейського Союзу (ЄС) та Україна мають різний рівень конкурентоспроможності, що відображено в табл. 2.

Таблиця 2

Індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК) країн Європейського Союзу та України

№	Країна	Загальний ІГК	Місце країни за ІГК	№	Країна	Загальний ІГК	Місце країни за ІГК
8	Австрія	5,2	19	17	Мальта	4,5	40
7	Бельгія	5,3	17	1	Нідерланди	5,6	4
21	Болгарія	4,4	50	2	Німеччина	5,6	5
4	Великобританія	5,5	7	16	Польща	4,6	36
28	Греція	4	86	19	Португалія	4,5	46
6	Данія	5,3	12	23	Румунія	4,3	62
12	Естонія	4,8	30	24	Словаччина	4,3	65
11	Ірландія	5,2	23	22	Словенія	4,4	56
14	Іспанія	4,7	32	25	Угорщина	4,2	69
18	Італія	4,5	44	89	Україна	4	85
27	Кіпр	4	83	5	Фінляндія	5,4	10
20	Латвія	4,4	49	10	Франція	5,2	21
15	Литва	4,6	35	26	Хорватія	4,1	74
9	Люксембург	5,2	20	13	Чехія	4,7	31
–	–	–	–	3	Швеція	5,5	6

Примітка: побудовано на основі даних [13]

Як видно з даних табл. 2, всі країни ЄС, незважаючи на певне різноманіття, входять до першої половини рейтингу (найгіршу конкурентоспроможність має Греція, 86-е місце, і Україна займає місце на одну позицію рейтингу вище).

Незважаючи на економічну та політичну нестабільність у багатьох сферах життя, країни ЄС є найбільш конкурентоспроможними у світі – середній рівень конкурентоспроможності є вище середньосвітового показника (4,78 у країн ЄС у порівнянні з середньосвітовим 4,11).

Другий – індекс економічної свободи ІЕФ (Index of Economic Freedom). Економічна свобода – фундаментальне право особи управляти власною працею та майном. В економічно вільних суспільствах особи вільні у виборі роботи, виробництві товарів, витратах та інвестиціях будь-яким шляхом, яким забажають. Всі ці свободи підтримуються і захищаються державою. В табл. 3

наведено країни ЄС та Україна, їх індекс економічної свободи.

Таблиця 3

Індекс економічної свободи країн Європейського Союзу та України

№	Країна	Загальний індекс	Місце країни за ІЕС	№	Країна	Загальний індекс	Місце країни за ІЕС
13	Австрія	72,3	30	19	Мальта	67,7	50
18	Бельгія	67,8	49	5	Нідерланди	75,8	15
16	Болгарія	67,9	47	11	Німеччина	73,8	26
3	Великобританія	76,4	12	15	Польща	68,3	45
28	Греція	55	127	24	Португалія	62,6	77
7	Данія	75,1	18	14	Румунія	69,7	39
1	Естонія	79,1	6	21	Словаччина	65,7	57
2	Ірландія	76,7	9	27	Словенія	59,2	97
22	Іспанія	63,6	69	20	Угорщина	65,8	56
25	Італія	62,5	79	162	Україна	46,8	162
17	Кіпр	67,9	48	10	Фінляндія	74	24
9	Латвія	74,8	20	23	Франція	63,3	72
6	Литва	75,8	16	26	Хорватія	59,4	95
4	Люксембург	75,9	14	12	Чехія	73,3	28
–	–	–	–	8	Швеція	74,9	19

Примітка: побудовано на основі даних [14]

Усі досліджувані країни за цим індексом діляться на такі групи (табл. 3):

– в основному вільні, з показником 70–79,9 (Естонія, Ірландія, Великобританія, Люксембург, Нідерланди, Литва, Данія, Швеція, Латвія, Фінляндія, Німеччина, Чехія, Австрія);

– помірно вільні, з показником 60–69,9 (Румунія, Польща, Болгарія, Кіпр, Бельгія, Мальта, Угорщина, Словаччина, Іспанія, Франція, Португалія, Італія);

– в основному не вільні, з показником 50–59,9 (Хорватія, Словенія, Греція);

– деспотичні, з показником 0–49,9 (Україна, однак жодна з країн ЄС не відноситься до цієї групи).

Соціальний вимір розвитку європейського страхового простору можна сформулювати на підставі таких індикаторів:

1. Індексу якості і безпеки життя QLI (Quality-of-life Index) [15].

2. Індексу розвитку людського потенціалу HDI (Human Development Index) [16].

Розподіл країн ЄС за індексом якості і безпеки життя наведено в табл. 4.

Найвищий рівень якості та безпеки життя мають Австрія, Німеччина, Данія, Іспанія та Фінляндія; найгірший – Україна.

Всі країни ЄС за індексом розвитку людського потенціалу відносяться до країн з дуже високим рівнем людського розвитку (тільки Болгарія відноситься до групи країн з високим рівнем людського розвитку), табл. 5.

Таблиця 4

Індекс якості і безпеки життя країн Європейського Союзу та України

№	Країна	Загальний індекс якості і безпеки життя	Місце в регіоні	№	Країна	Загальний індекс якості і безпеки життя	Місце в регіоні
1	Австрія	190,37	1	15	Мальта	–	25
2	Бельгія	160,52	15	16	Нідерланди	175,23	8
3	Болгарія	138,2	23	17	Німеччина	189,74	2
4	Великобританія	172,87	9	18	Польща	150,21	18
5	Греція	148,32	19	19	Португалія	178,43	6
6	Данія	184,92	3	20	Румунія	143,04	20
7	Естонія	171,09	11	21	Словаччина	152,55	17
8	Ірландія	166,9	13	22	Словенія	175,45	7
9	Іспанія	183,65	4	23	Угорщина	138,82	22
10	Італія	142,52	21		Україна	102,34	62
11	Кіпр	–	25	24	Фінляндія	182,93	5
12	Латвія	–	25	25	Франція	160,25	16
13	Литва	130,28	24	26	Хорватія	170,63	12
14	Люксембург	–	25	27	Чехія	165,41	14
–	–	–	–	28	Швеція	172,74	10

Примітка: побудовано на основі даних [15]

Таблиця 5

Індекс розвитку людського потенціалу країн Європейського Союзу та України

№	Країни	Індекс людського розвитку	№	Країни	Індекс людського розвитку
24	Австрія	0,893	33	Мальта	0,856
22	Бельгія	0,896	7	Нідерланди	0,924
56	Болгарія	0,794	4	Німеччина	0,926
16	Великобританія	0,909	36	Польща	0,855
29	Греція	0,866	41	Португалія	0,843
5	Данія	0,925	50	Румунія	0,802
30	Естонія	0,865	40	Словаччина	0,845
8	Ірландія	0,923	25	Словенія	0,89
27	Іспанія	0,884	43	Угорщина	0,836
26	Італія	0,887	84	Україна	0,743
33	Кіпр	0,856	23	Фінляндія	0,895
44	Латвія	0,83	21	Франція	0,897
37	Литва	0,848	45	Хорватія	0,827
20	Люксембург	0,898	28	Чехія	0,878
–	–	–	14	Швеція	0,913

Примітка: побудовано на основі даних [16]

Отже, дослідження передумов функціонування європейського страхового середовища країн ЄС та України дозволяє розрахувати для кожної країни співвідношення економічної та соціальної складових. Для розрахунку обрано 4 індикатори:

1. Індекс глобальної конкурентоспроможності.
2. Індекс економічної свободи.
3. Індекс якості і безпеки життя.
4. Індекс розвитку людського потенціалу (табл. 6).

Таблиця 6

Складові індексу передумов функціонування європейського страхового середовища

№	Країна	Індекс глобальної конкурентоспроможності	Індекс економічної свободи	Індекс якості і безпеки життя	Індекс розвитку людського потенціалу
1	Австрія	5,2	72,3	190,37	0,893
2	Бельгія	5,3	67,8	160,52	0,896
3	Болгарія	4,4	67,9	138,20	0,794
4	Великобританія	5,5	76,4	172,87	0,909
5	Греція	4,0	55,0	148,32	0,866
6	Данія	5,3	75,1	184,92	0,925
7	Естонія	4,8	79,1	171,09	0,865
8	Ірландія	5,2	76,7	166,90	0,923
9	Іспанія	4,7	63,6	183,65	0,884
10	Італія	4,5	62,5	142,52	0,887
11	Кіпр	4,0	67,9	0	0,856
12	Латвія	4,4	74,8	0	0,830
13	Литва	4,6	75,8	130,28	0,848
14	Люксембург	5,2	75,9	0	0,898
15	Мальта	4,5	67,7	0	0,856
16	Нідерланди	5,6	75,8	175,23	0,924
17	Німеччина	5,6	73,8	189,74	0,926
18	Польща	4,6	68,3	150,21	0,855
19	Португалія	4,5	62,6	178,43	0,843
20	Румунія	4,3	69,7	143,04	0,802
21	Словаччина	4,3	65,7	152,55	0,845
22	Словенія	4,4	59,2	175,45	0,890
23	Угорщина	4,2	65,8	138,82	0,836
24	Фінляндія	5,4	74,0	182,93	0,895
25	Франція	5,2	63,3	160,25	0,897
26	Хорватія	4,1	59,4	170,63	0,827
27	Чехія	4,7	73,3	165,41	0,878
28	Швеція	5,5	74,9	172,74	0,913
29	Україна	4	46,8	102,34	0,743

Примітка: складено автором за [13–16]

Для стабілізації даних кожного з індексів використовується середнє арифметичне для кожного показника, на яке ділимо кожен показник за кожною країною. Результати розрахунку індексу передумов функціонування європейського страхового середовища наведено на рис. 4.

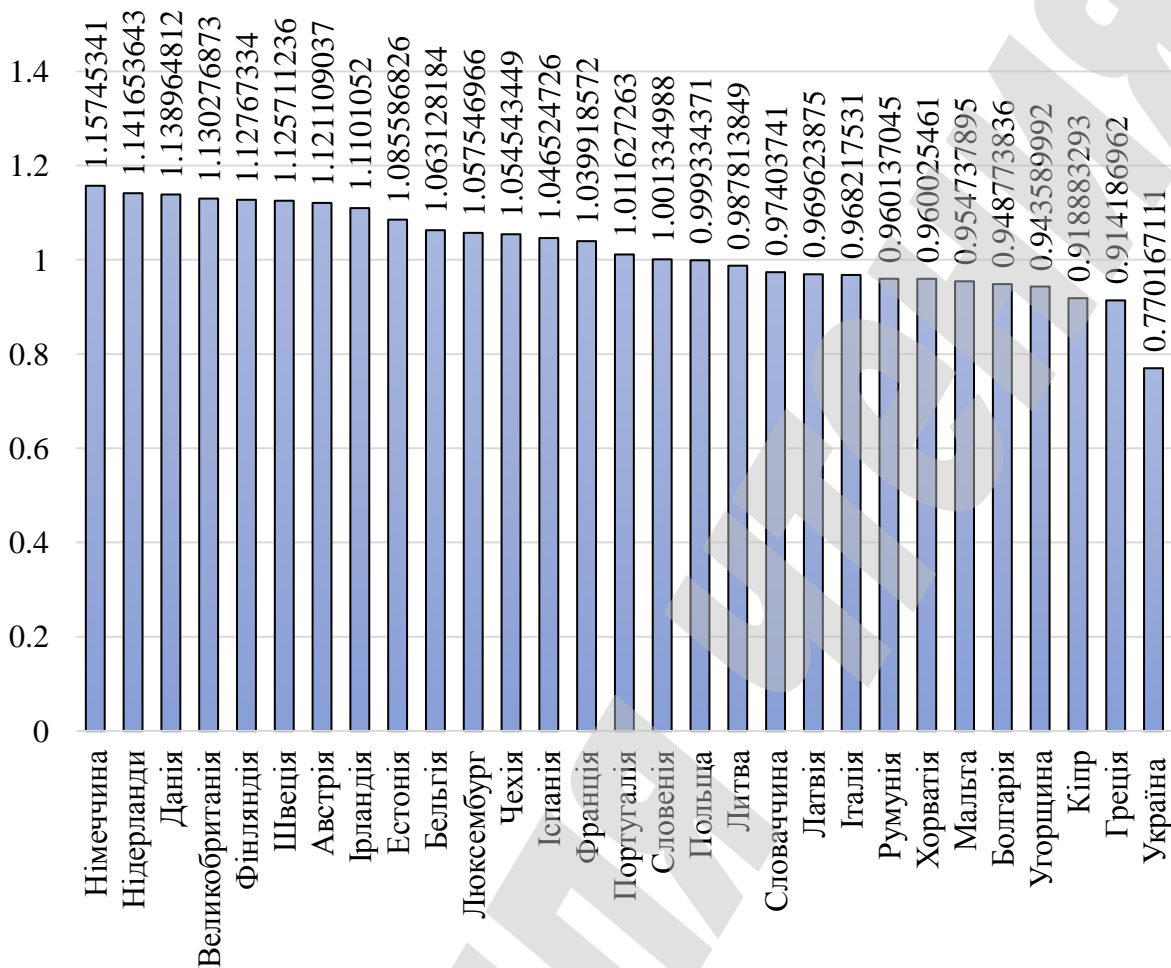

Рис. 4. Індекс передумов функціонування європейського страхового середовища

За допомогою гістограми Парето визначено кумулятивні залежності розподілу країн Європи за розрахованим індексом (рис. 5).

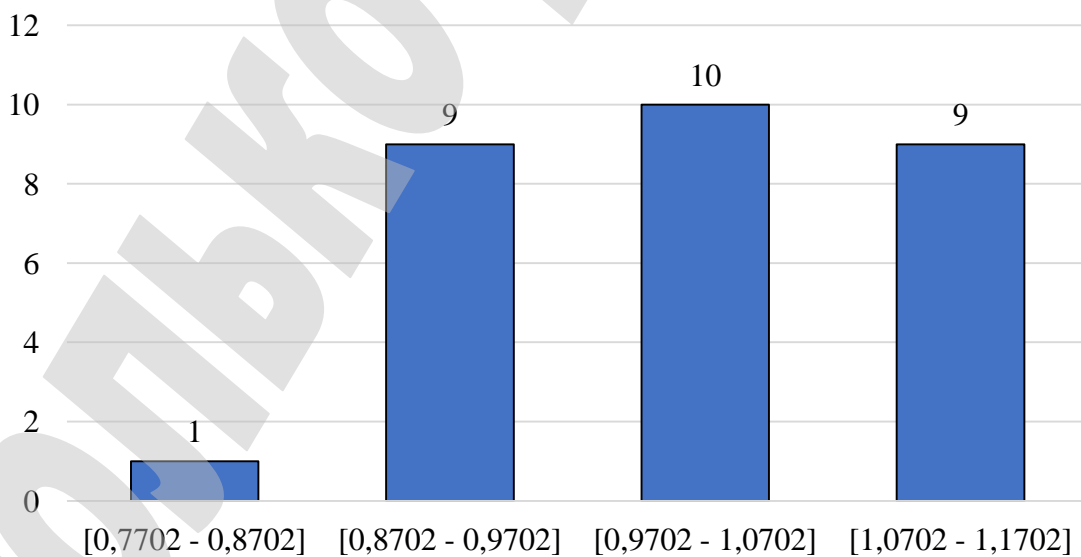

Рис. 5. Розподіл країн Європейського Союзу та України за індексом передумов функціонування європейського страхового середовища (за принципом Парето)

Як видно з рис. 4, 5, найвищий індекс передумов функціонування страхового середовища мають такі країни, як: Німеччина (1,1575), Нідерланди (1,1417), Данія (1,1390), Великобританія (1,1303), Фінляндія (1,1277), Швеція (1,1257), Австрія (1,1211), Ірландія (1,1101), Естонія (1,0856).

Середній індекс передумов функціонування страхового середовища мають: Бельгія (1,0631), Люксембург (1,0575), Чехія (1,0545), Іспанія (1,0465), Франція (1,0399), Португалія (1,0116), Словенія (1,0013), Польща (0,9993), Литва (0,9878), Словаччина (0,9740).

Достатній індекс передумов функціонування страхового середовища мають: Латвія (0,9696), Італія (0,9682), Румунія (0,9601), Хорватія (0,9600), Мальта (0,9547), Болгарія (0,9488), Угорщина (0,9436), Кіпр (0,9189), Греція (0,9142).

Низький індекс передумов функціонування страхового середовища має Україна (0,7701).

7. SWOT-аналіз результатів досліджень

Strengths. Так як європейське страхове середовище, на кшталт глобального, функціонує на основі гармонійного поєднання багатьох факторів розвитку, це дало можливість провести дослідження у розрізі країн з визначенням лідерів та аутсайдерів європейського страхового середовища.

Weaknesses. Слабкою стороною об'єкта дослідження є те, що країни стають більш залежними одна від одної, що зменшує можливості національних урядів регулювати процеси на місцевих ринках послуг. Однак, саме ця особливість дала можливість кількісно оцінити залежність країн від багатьох економічних, політичних, технологічних та соціальних факторів через індекс передумов формування страхового середовища.

Opportunities. Перспективними напрямками дослідження глобального ринку страхування є розширення бази індикаторів, що описують стан його розвитку та передумови функціонування. А також подальша багатофакторна оцінка за допомогою кластерного, факторного та регресійно-кореляційного аналізу. Це дозволить провести регіональну диференціацію розвитку ринку страхових послуг на більш високому науковому рівні.

Threats. До загроз об'єкта дослідження відноситься постійно повторюваний взаємозв'язок між структурними елементами світового (або регіонального) ринку страхування. Цей розвиток має непостійний характер, а його динаміка має періоди зростання та падіння. Подібна ситуація не завжди дає змогу оцінити тренд розвитку та потребує використання більш складних методів оцінки ринку страхових послуг.

8. Висновки

1. Проаналізовано особливості функціонування страхового ринку України на сучасному етапі та зроблено висновок щодо відсутності динаміки зростання його обсягів за період з 2015–2017 рр.

2. Визначено індикатори оцінки передумов функціонування європейського страхового середовища, а саме:

– Індекс глобальної конкурентоспроможності.

- Індекс економічної свободи.
- Індекс якості і безпеки життя.
- Індекс розвитку людського потенціалу.

3. Розраховано індекс передумов функціонування європейського страхового середовища з метою подальшої розробки механізму залучення України до глобального страхового середовища. Проведено ранжування країн ЄС та України за станом розвитку страхового середовища:

– найвищий індекс передумов функціонування страхового середовища мають: Німеччина, Нідерланди, Данія, Великобританія, Фінляндія, Швеція, Австрія, Ірландія, Естонія;

– середній індекс передумов функціонування страхового середовища мають: Бельгія, Люксембург, Чехія, Іспанія, Франція, Португалія, Словенія, Польща, Литва, Словаччина;

– достатній індекс передумов функціонування страхового середовища мають: Латвія, Італія, Румунія, Хорватія, Мальта, Болгарія, Угорщина, Кіпр, Греція;

– низький індекс передумов функціонування страхового середовища має Україна.

Література

1. Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України: монографія / відп. ред. Геєць В. М. Київ: УБС НБУ, 2008. С. 302–310.

2. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / Білорус О. Г., Лук'яненко Д. Г. та ін. К.: КНЕУ, 2001. 736 с.

3. Brigham E., Gapanski L. Financial Management Theory and Practice. Chicago: The Dryden Press, 2011. 1184 p.

4. Лясковець Г. М. Дослідження розвитку світового фінансового ринку в умовах циклічності світогосподарського розвитку. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pips/2011_1/tom1/425.pdf (дата звернення: 14.11.2018).

5. Ratowska-Dziobiak E. Impact of European Integration on the Functioning of the Insurance Market in Poland // Comparative Economic Research. 2011. Vol. 14, Issue 1. doi: <http://doi.org/10.2478/v10103-011-0005-3>

6. Index of Insurance-Related Services. Index of Insurance Associations and Governing Bodies / ed. by Peroni G. // Canadian Insurance Claims Directory 2014. University of Toronto Press, 2014.

7. Marano P. Sources and Tools of the Insurance Regulation in the European Union // Insurance Regulation in the European Union. Springer International Publishing, 2017. P. 5–29. doi: http://doi.org/10.1007/978-3-319-61216-4_2

8. Market institutions, financial market risks, and the financial crisis / Carey M., Kashyap A. K., Rajan R., Stulz R. M. // Journal of Financial Economics. 2012. Vol. 104, Issue 3. P. 421–424. doi: <http://doi.org/10.1016/j.jfineco.2012.02.003>

9. Hagelin N. Index option market activity and cash market volatility under different market conditions: an empirical study from Sweden // Applied Financial Economics. 2000. Vol. 10, Issue 6. P. 597–613. doi: <http://doi.org/10.1080/096031000437953>

10. Sarwar G. U.S. stock market uncertainty and cross-market European stock returns // Journal of Multinational Financial Management. 2014. Vol. 28. P. 1–14. doi: <http://doi.org/10.1016/j.mulfin.2014.07.001>
11. Bond P., Leitner Y. Market run-ups, market freezes, inventories, and leverage // Journal of Financial Economics. 2015. Vol. 115, Issue 1. P. 155–167. doi: <http://doi.org/10.1016/j.jfineco.2014.08.008>
12. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html> (дата звернення: 14.11.2018).
13. The Global Competitiveness Report 2016–2017. URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1> (Last accessed: 14.11.2018)
14. Index of Economic Freedom. URL: <http://www.heritage.org/index/download> (Last accessed: 14.11.2018)
15. Europe: Quality of Life Index by Country 2017. URL: https://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_by_country.jsp?title=2017®ion=150 (Last accessed: 14.11.2018)
16. Human Development Index (HDI) / Human Development Reports. URL: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi> (Last accessed: 14.11.2018)